

**Opis istotnych zagadnień dla Komisji Kwalifikacyjnej
do zadania polegającego na opracowaniu projektu odmowy dokonania czynności
notarialnej albo uzasadnienia jej dopuszczalności
w dniu 6 września 2019 r.**

W ocenie Zespołu Notariusz powinien odmówić dokonania czynności, tj. sporządzenia aktu notarialnego umowy o dział spadku.

Uzasadnienie odmowy sporządzenia umowy o dział spadku powinno uwzględniać następujące zagadnienia:

Notariusz powinien dokonać oceny ważności przedłożonych dokumentów oraz oświadczeń stron biorąc pod uwagę, iż zgodnie z art. 1037 k.c. dział spadku może nastąpić na mocy umowy między wszystkimi spadkobiercami (art. 1035 k.c. art. 1037 k.c., 1038 k.c., 1039 k.c.), a w przypadku zbycia udziału spadkowego stroną umowy staje się nabywca udziału spadkowego (art. 1051 k.c. w zw. z art. 1053 k.c.).

Oceniając stan faktyczny na podstawie dokumentów i oświadczeń stron należało wskazać:

1. Umowa o dział spadku z udziałem małoletniego spadkobiercy.

Jeden ze spadkobierców – Piotr Furman – jest małoletni. Jeżeli spadkobierca nie ma pełnej zdolności do czynności prawnych, w jego imieniu umowę o dział spadku może zawrzeć przedstawiciel ustawowy. Jednakże przedstawiciel ustawowy może działać w imieniu reprezentowanego spadkobiercy tylko po uzyskaniu zezwolenia sądu opiekuńczego na zawarcie umowy o dział spadku (art. 101 § 3 i art. 156 k.r. i o.). Nie ulega bowiem wątpliwości, że umowa o dział spadku jest czynnością przekraczającą zakres zwykłego zarządu (art. 101 § 3 k.r. i o.), względnie, że należy do ważniejszych spraw w rozumieniu art. 156 k.r. i o.

Ponadto działająca w jego imieniu matka jako przedstawicielka ustawowa jest spadkobierczynią po Janie Kos, nie może więc reprezentować dziecka, albowiem dokonuje czynności pomiędzy jednym z rodziców i dzieckiem, a czynność ta nie polega na bezpłatnym przysporzeniu na rzecz dziecka (art. 98 § 2 k.r. i o., art. 99 k.r. i o., postanowienie SN z dnia 9 września 1997 r., I CKU 13/97, postanowienie SN z 9 lipca 2004 r., II CK 435/03, uchwała SN z 15 lutego 2019 r., III CZP 85/18).

W sytuacji, gdy ojciec małoletniego nie żyje, powinien on być reprezentowany w niniejszym akcie przez kuratora wyznaczonego przez sąd.

2. Skład masy spadkowej.

W skład spadku wchodzi tylko udział 1/2 części w prawie własności nieruchomości położonej w Redzie przy ul. Morskiej 1, stanowiącej działkę gruntu numer 120/1 obszaru 700 m², dla której Sąd Rejonowy w Wejherowie prowadzi księgę wieczystą nr GD1W/00012345/6, albowiem w chwili śmierci spadkodawca Jan Kos był rozwiedziony, a nieruchomość objęta była wspólnością majątkową małżeńską. Nieruchomość została nabyta przez zasiedzenie przez Jana Kos z dniem 1 marca 2000 r., a więc w czasie trwania związku małżeńskiego. Własność nieruchomości nabyta przez jednego z małżonków w drodze zasiedzenia wchodzi w skład majątkowej wspólności ustawowej wówczas, gdy bieg terminu zasiedzenia zakończył się w czasie trwania wspólności ustawowej (uchwała SN z dnia 28 lutego 1978 r., III CZP 7/78, postanowienia SN z dnia 16 czerwca 2010 r., I CSK 455/09 i z dnia 23 listopada 2012 r., I CSK 257/12).

W wypadku, gdy w skład spadku wchodzi udział spadkodawcy w majątku objętym małżeńską wspólnością ustawową, do dokonania działu spadku niezbędne jest uprzednie albo jednoczesne z działem spadku, połączone w tym samym postępowaniu, przeprowadzenie podziału majątku wspólnego, chyba że zapadł już prawomocny wyrok rozstrzygający o żądaniu ustalenia nierównych udziałów małżonków w majątku wspólnym oraz o żądaniach zwrotu wydatków, nakładów i innych świadczeń z majątku wspólnego na majątek odrębny lub odwrotnie, albo że częściowy dział spadku nie dotyczy udziału spadkodawcy w majątku wspólnym (uchwała SN z dnia 2 marca 1972 r., III CZP 100/71).

3. Zaliczenie na schedę spadkową darowizny oraz kwoty z tytułu umowy ubezpieczenia na wypadek śmierci.

Zaliczenie wartości darowizn i zapisów nie znajduje zastosowania, gdy spadek dziedziczony jest na mocy testamentu (art. 1039 k.c.).

Odnosnie do kwoty 10 000 zł wypłaconej po śmierci spadkodawcy Jana Kos Janinie Kos-Furman z tytułu umowy ubezpieczenia na wypadek śmierci, to suma ubezpieczenia przypadająca uprawnionemu nie należy do spadku po ubezpieczonym (art. 831 § 3 k.c., art. 922 k.c.). Ubezpieczający może wskazać jedną lub więcej osób uprawnionych do otrzymania sumy ubezpieczenia, w razie śmierci osoby ubezpieczonej suma ta przypada wskazanej

osobie (art. 831 § 1 k.c.).

4. Sposób podziału majątku spadkowego.

Co do zasady wskazany sposób podziału majątku spadkowego jest dopuszczalny, np. poprzez przyznanie wszystkich przedmiotów wchodzących w skład spadku w całości jednemu spadkobiercy i obciążenie go obowiązkiem spłat na rzecz pozostałych, przy czym płatność może być rozłożona na raty (art. 1035 k.c., art. 212 § 3 k.c.). Jednakże przeszkodą do dokonania podziału majątku spadkowego we wskazany sposób jest brak zezwolenia sądu opiekuńczego oraz konieczność uprzedniego przeprowadzenia podziału majątku spadkodawcy Jana Kos i Anny Kos.

Reasumując notariusz, na podstawie art. 81 ustawy z dnia 14 lutego 1991 r. – Prawo o notariacie, powinien odmówić sporządzenia umowy o dział spadku po Janie Kos jako czynności sprzecznej z prawem. Taką czynnością byłoby sporządzenie umowy o dział spadku bez dokonania podziału majątku oraz z udziałem małoletniego bez zgody sądu opiekuńczego i bez udziału kuratora, jak również z uwzględnieniem zaliczenia na schedę darowizny i kwoty 10 000 zł z tytułu umowy ubezpieczenia na wypadek śmierci – nawet w sytuacji zgodnego wniosku uprawnionych.